

socijalne oblasti i napokon o međusobnom odnošaju države i Crkve, i spram drugim državama. U II. dijelu raspravlja pisac o socijalnim sistemima, o načelima liberalizma, socijalne demokracije i načelima kršćanskih socijala. Postavivši ova posljednja načela naravan je prelaz na III. dio, u kojem se govori o socijalnim problemima. Tu se pokazuje pravi put za rješavanje socijalnog pitanja, ili kako zgodno sam pisac veli, tu se govori o praktičnoj sociologiji. Ponajprije govori pisac o djelovanju religioznom, karitativnom i prosvjetnom; amo spadaju poglavito štampa i prosvjetna društva; ističe zatim potrebu komunalne politike, govori o pitanju obrtničkom, seljačkom i radničkom, o ženskom pitanju, kako bi trebalo organizovati kapital i radnike. — Ovu knjigu svakomu preporučujemo, i onomu koji još nije upućen u ovo pitanje, a i onomu koji je već upućen, da si u kratko predoči poglavite točke socijološke nauke. Kad bude pisac priregjivao drugo izdanje svojega djela, imat će prilike da štošta dopuni, primetne, ispravi i da oblik školske knjige do kraja provede.

Dr. Pazman.

Katolički đak. Vjerski ka-
žiput kroz srednje i vi-
soke škole. Priredio Grgur
Galović, katehet. — Izdao
„Zbor duhovne mladeži
zagrebačke“.

Naš je zaslužni „Zbor“ ovim djelom ispunio znatnu prazninu u našoj oskudnoj bogoslovskoj nabožnoj literaturi. Ako imamo više i dobrih molitvenika, nemamo izobila prikladnih knjižica za duhovno štivo. Pogotovo nam toga dragocjenog blaga nedostaje za izobraženu mladež. Puk je dobio brigom Jeronimovog društva dvije zlatne knjižice: širu i temeljitiju Kanižličevu „Pobožnost molitvenu“ i kraću Celinščakovu „Kruh nebeski“. Stadler-Jagatičev „Put u nebo“ izvrstan je priručnik za odraslu mladež u čudorednim pitanjima. Ali ne će zadovoljiti tjeskobi inteligentne mladeži u vjerskim problemima. Krasna i najraširenija među mladeži Vime-rova knjižica „Spasi dušu svoju“ ne će da bude ništa drugo nego dobar molitvenik. A opet naša inteligentna

mladež, što nije zabacila vjerskih svetinja, potrebuje i traži knjižicu, u kojoj će kratko i jezgrovito naći ono, što je u školi iz nauka vjere čula i učila! Nije svaki mladić zagrijan za duge molitve. A mnogi bi upravo gutao duboke religiozne misli, da ih nade u prikladnom obliku. Školske se knjige redovno bacaju ili prodavaju. A opet mnogi bi đak, u koga još tinja vjerska iskra, makar i pepelom zapretana, s veseljem rasplamsao majčinim mlijekom usisanu vjeru, da mu tkogod razgrne pepeo dvojbi i predrasuda, što mu ih je u dušu nanijela moderna struja indiferentizma, liberalizma, pozitivizma itd. A istom pravi katolički đak! Kako je njemu potrebno ovakovo vrelo postojanih spoljašnjih milosti! Ne samo da ponavlja i iznovice uči dokaze i obranu svoje vjere, već još više da pobija i razoružava nevjerne i skeptične svoje drugove. Ovoj velikoj potrebi želio je doskočiti veleč. g. Grgur Galović i naš „Zbor“ sa naslovnom knjižicom. „Katolički đak“ je izrađen prema istoimenom djelu oca Emerama Glasschrödera. Popunjena je mnogim lijepim mislima naših velikih ljudi, osobito mislima našeg neumrlog Strossmayera. Kratak je, ali prikladan da osvoji i zanese mladića dobre volje. Neki su odlomci upravo poletni, neki duboki, a svi koretni. Autor je razborit i izbirljiv, a u aktualnim pitanjima iznosi obilnu literaturu. Dakako da bi se dalo unijeti još nekoliko štiva (Isporedi: Pesch, Das religiöse Leben; Keller: Lebensregeln für katholische Jugend; Doss: Gedanken und Ratschläge; Weiss: Lebensweisheit, Die Kunst zu leben itd.), ali je to pitanje ukusa i individualnog mišljenja. Općenito govoreći je prvi dio „Istina“ prava priručna apologetika s lijepim apologetičnim šti-vom o „Vjeri i znanju“; drugi dio „Put“ je praktična dačka moralka, gdje je govor o najprečim pitanjima (o čudi, o dačkim prigodama za grijeh, o društvima i udruženjima, značaju itd.); a treći dio „Život“ donosi molitve ispletene s prigodnom poukom o kršćanskim tajnama i litur-gičkom življenju katoličkom. Ne će biti i u svjetskoj literaturi previše djela, gdje bi u tako zbitoj i jasnoj formi bilo toliko dobre građe i prak-

tične upute za katoličko življenje izobraženom mladiću. Zato bi ova knjižica mogla biti pravi „Vademecum“ ne samo za vrijeme studija, već i u zrelijim godinama. Tu je na okupu i dobar molitvenik i lijepa meditacija. Neke su pobožnosti štampane latinski i hrvatski (n. pr. Veni Sancte, Te Deum, Miserere), druge latinski i staro-slovenski (n. pr. Sv. misa). Jezik je čist. Neke štamparske pogreške lako je zamjetiti i ispraviti. Oprema knjige je dostojna. Cijena (za 470 stranica) neznatna K 1.60. Sve u svemu: djelce je vrijedno, da se katoličkoj mladeži najtoplije preporučiti. Možda bi katehetsko društvo moglo pomoću nadbiskupskog duhovnog stola izraditi kod bogoštovnog odjela kr. zemljske vlade, da se ova knjižica preporučiti zrelijoj mladeži kao pomagalo za „nauk vjere“. Svaka struka ima svojih pomoćnih knjiga, zašto da samo vjeronauk zaostane? A možda ne bi bilo neprikladno, da se višim razredima propiše mjesto „molitvenika“. Tu i onako nema jedinosti u različnim zavodima, pa gotovo svaki dak ima drugi „molitvenik“ — ako ga uopće ima.

Dr. Fran Barac.

Tanqueray Ad. Synopsis theologiae moralis et pastoralis ad mentem S. Thomae et S. Alphonsi hodiernis moribus accomodata. Tomus tertius: De Sacramentis in genere et in specie. Nova editio. Typis Societatis Sti. Iohannis Evang. Desclée et Socii. Tornaci (Tournai u Belgiji) in 8° str. XX + 790.

U pregjašnjem godištu već smo ocijenili prvu i drugu svesku izvršnog ovog djela, a sada evo donosimo ocjenu i treće sveske istoga djela. U prvoj raspravi de Sacramentis in genere slijedi T. općenitu razdiobu, te govori de natura et efficacia, materia et forma, ministro et subiecto Sacramentorum. Na kraju ima kratak dodatak de Sacramentalibus. U ovom dijelu je kratak, precizan, ali iscrpiv. Rasprave de Baptismo et Confirmatione takogjer su kratke, zbite, ali pregledne i jasne.

Nema ni razlikosti mnijenja, za koju ne bi T. znao i spomenuo ju pa ma s nekoliko riječi. Rasprava de SS. Eucharistia isto tako je prilično kratka (oko 70 str.), ali iscrpljuje svekoliko gradivo o tom najsvetijem predmetu. Razumije se, da ne manjka pitanje de Communionem quotidiana et frequeti. Najopsežnija mu je rasprava de Poenitentia (300 stranica), a i razumljivo je. U prvom poglavlju govori de natura Poenitentiae, u drugom de officiis poenitentis, i tu obraguje gradivo de contritione, confessione et satisfactione sa svim onim mnogobrojnim i sićušnim pitanjima i dvoj-bama i kontroverzijama. A u trećem govori de Confessario, i to ponajprije de potestate (approbatio, iurisdictione), a zatim de officiis confessarii in genere et in specie. U ovom specijalnom djelu daje T. ispovjednicima lijepe nauke i potrebne upute, kako će ispovjedati djecu, kako neuke, sulude ljude, nijeme i gluhe, kako osobe pobožne i kako umiruće. Ova rasprava ima opširan dodatak de Indulgentiis. — Rasprava de Extrema Unctione kratka je, ali ona de Ordine je zato mnogo dulja no običajno u drugih pisaca. U njoj se govori iznajprije de Sacramento Ordinis in genere, a onda de singulis ordinibus in specie. Zatim se navode leges canonicae de ordinatione, i to opširno oni, kojih se ima ravnati djelitelj sv. reda, kojih se ima držati onaj, koji prima sv. red i napokon govori o zaprekama sv. reda, de irregularitatibus. Velika je i opširna rasprava de Matrimonio, o ženidbi, o kojoj se govori napose u koliko je ugovor, a napose u koliko je Sakrament. Ostali dio zauzimalju rasprave de impedimentis et de dispensationibus. Na kraju ove rasprave ima dodatak de lege civili quoad Matrimonium. A na kraju cijele sveske imade više dodataka, kao n. pr. dekret „Ne temere“ s tumačem, de impedimento impotentiae i de debito coniugali. Svakako zgodnije je mjesto ovdje o tom da se govori, nego li u raspravi de Sexto. — I ova treća sveska ne zaostaje ni najmanje za prvim dvjema, što se čistoće nauke dotiče, jasnoće, preglednosti i drugih vrliina piščevih. Pa kao što smo prve dvije sveske preporučili, tako